

AVRUPA YÜKSEKÖĞRETİM ALANI'NIN ŞEKİLLENDİRİLMESİ

Avrupa Yükseköğretim Kurumları Salamanca Kongresi'nde Verilen Mesaj

Bologna sürecine katılan ülkelerin Yükseköğretimden sorumlu Bakanları'nın Prag'da gerçekleştirecekleri toplantı için kendi verilerini hazır hale getirmek amacıyla, 300'den fazla Avrupa Yükseköğretim kurumu ve onların başlıca temsilci örgütleri, 29-30 Mart 2001'de Salamanca'da bir araya gelmişlerdir.

Geleceği Şekillendirmek

Avrupa Yükseköğretim Kurumları Bologna Bildirisi'nin prensiplerine olan desteklerini ve önümüzdeki on yılın bitiminde Avrupa Yükseköğretim Alanı'nı gerçekleştirme hedefine olan bağlılıklarını bir kez daha yinelemişlerdir. Salamanca'da, Avrupa Üniversiteler Birliği'nin (EUA) kurulmasını hükümetlere ve toplumlara seslerini daha etkili bir biçimde duyurmanın, dolayısıyla onları destekleyerek Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda kendi geleceklerini şekillendirmenin sembolik ve uygulanabilir bir değeri olarak görmektedirler.

1. PRENSİPLER

HESAP VERİLEBİLİRLİĞE DAYALI ÖZERKLİK

İlerleme, Avrupa üniversitelerinin hesap verilebilirliğe dayalı özerklik prensibiyle aynı doğrultuda yetkilendirilmesini gerektirmektedir. Özerk ve sorumluluk sahibi tüzel kişiler, eğitsel ve toplumsal varlıklar olarak özellikle akademik bağımsızlık olmak üzere 'Magna Charta Universitatum' (1988) prensiplerine olan bağlılıklarını doğrulamışlardır. Böylece, üniversiteler stratejilerini oluşturmak, eğitim ve araştırma alanlarında önceliklerini tespit etmek, kaynaklarını tahsis etmek, müfredatlarını biçimlendirmek; profesörlerin ve öğrencilerin kabulü için kriterlerini belirlemek zorundadırlar. Avrupa yükseköğretim kurumları hedeflerini hem Avrupa hem de dünyadaki rekabetçi ortamda gerçekleştirmeye çalışıyor olmanın getireceği zorlukları kabul etmektedir. Ancak, bunu yapabilmek için gerekli idari özgürlüğe, daha esnek düzenleyici çerçevelere ve adil finansmana ihtiyaçları olacak veya işbirliği ve rekabette dezavantajlı bir duruma düşeceklerdir. Eğer birçok ülkede yükseköğretimde şuan mevcut olan yoğun bürokrasi, sıkı idari ve finanssal kontrol desteklenmeye devam ederse, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın tamamlanabilmesi için gerekli olan dinamikler yerine getirilememiş veya haksız bir rekabetle sonuçlanmış olacaktır.

Rekabet, yükseköğretimde kaliteye hizmet etmekte ve sadece işbirliğine münhasır olmamaktadır. Ayrıca, rekabet ticari bir kavrama indirgenmemelidir. Avrupa'da bazı ülkelerdeki üniversiteler hala eşit şartlarda rekabet edemeyecek durumda olmakta ve özellikle istenmeyen beyin göçüyle yüz yüze gelmektedir.

KAMU SORUMLULUĞU OLARAK EĞİTİM

Avrupa Yükseköğretim Alanı, eğitimin kamusal bir sorumluluk olduğu; lisans çalışmalarının yanında lisansüstü çalışmaların herkese açık olduğu; kişisel gelişim için eğitimin verildiği; ve vatandaşlığın yanı sıra kısa ve uzun dönemli toplumsal ilişkinin söz konusu olduğu bir Avrupa gelenekler zincirinin üzerine kurulmalıdır.

ARAŞTIRMA-BAZLI YÜKSEKÖĞRETİM

Araştırmanın yükseköğretimin itici kuvveti olması itibarıyla Avrupa Yükseköğretim Alanı Avrupa Araştırma Alanı'yla sürekli işbirliği halinde olarak kurulmalıdır.

ÇEŞİTLİLİĞİN ELE ALINMASI

Avrupa Yükseköğretim Alanı; diller, ulusal sistemler, kuruluş türleri ve profilleri ile müfredat hazırlama konularındaki çeşitliliği ile nitelenmektedir. Aynı zamanda, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın geleceği, etkili olarak, zorluklardan ziyade olumlu sonuçlar ve donukluktan ziyade esneklik üreten bu değerli çeşitliliği organize etme kabiliyetine dayanmaktadır. Yükseköğretim kurumları, özellikle bahsi geçen bir konu üzerinde sınır ötesi yerlerde paylaşılan ortak paydalar olmak suretiyle bir yakınsama üzerinde yapılanmayı, çeşitliliği, tanınmama veya hariç tutulma sebeplerinden ziyade bir değer olarak benimsemeyi dilemektedirler. Gerekli uyumu minimum seviyede temin edebilmek için yeterli derecede kendi düzenlemelerini kendilerinin yapacağına dair bağlılıklarını ifade etmişlerdir. Bunun altında yatan sebep uyumluluk yaratma doğrultusunda gösterdikleri çabaların kredilerin, temel derece kategorilerinin, ve kalite güvencesinin tanınması ve uygulanmasında ortaya çıkabilecek uyumsuzluk ve çelişkiler yüzünden zayıflamasını önlemektir.

2. TEMEL KONULAR YAPITAŞI OLARAK KALİTE

Avrupa Yükseköğretim Alanı, paydaşların beklentilerini (kalitenin gösterilmesi) karşılamak suretiyle temel akademik değerler üzerine kurulmalıdır. Kalite değerlendirmesi hakikaten kurumların ve programların hedeflerini ve görevlerini göz önünde bulundurmalıdır. Yenilikler ve gelenekler; akademik üstünlük ve toplumsal/ekonomik ilişki; müfredatların uyumu ve öğrencilerin seçim özgürlüğü arasında bir dengenin kurulması gerekmektedir. Yükseköğretim Alanı idare ve yönetimin, öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verilmesinin; ve eğitsel olmayan hizmetlerin tedarik edilmesinin yanında öğretimi ve araştırmayı da çevrelemektedir. Özde varolan kalite kafi gelmemektedir, Avrupa'da ve dünyada öğrenciler, arkadaşlar/ortaklar, ve toplum tarafından kabul edilmek ve güvenilmek için kalitenin gösterilmesi ve garanti edilmesi gerekmektedir.

Kalite Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda güvenin, ilişkinin, hareketliliğin, uyumluluğun ve cazipliğin varolması için son derece önemli bir unsurdur.

Güvenin sağlanması

Araştırma değerlendirmesinin nasıl uluslar arası bir boyutu varsa aynı şey yükseköğretimde kalite güvencesi için geçerlidir. Avrupa'da kalite güvencesi ortak standartlar yürürlüğe koyan tek bir ajansa dayandırılmamalıdır. Gelecekte izlenecek yol, kalite güvencesi sonuçlarının karşılıklı tanınması için mekanizmaların muhtemel bir seçenek olan akreditasyonla beraber Avrupa düzeyinde dizayn edilmesidir. Bahsi geçen mekanizmalar ulusal, dilbilimsel ve öğreti farklılıklarına saygı duyulmalı; ve üniversitelere aşırı yük getirmemelidir.

İlişki

Elde edilen yetkinliklerin birinci veya ikinci dereceden sonraki istihdam için olup olmadığına dayanılarak Avrupa iş piyasası ile ilintili olunması müfredatta değişik yöntemlerle yansıtılmalıdır. Yaşam boyu öğrenim perspektifinde istihdam, kalite eğitiminin öz değeri; yaklaşımların ve ders profillerinin çeşitliliği; çoklu giriş ve çıkış noktaları ile beraber programların esnekliği; iletişim ve diller, bilginin dolaşımını sağlama kabiliyeti, problem çözümü, takım çalışması ve sosyal işlemler gibi çapraz becerilerin ve yetkinliklerin gelişimi yoluyla en iyi şekilde hizmete sunulur.

Hareketlilik

Öğrencilerin, personelin ve mezunların serbest dolaşımı Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın temel boyutlarından biridir. Avrupa üniversiteleri hem yatay hem dikey hareketliliği daha fazla teşvik etmekte ve sanal/fiili hareketliliği fiziksel hareketliliğe bir alternatif olarak görmemektedirler. Tanınma ve hareketlilik için, varolan araçları (Avrupa Kredi Transfer Sistemi, Lizbon Kongresi, Diploma Eki, NARIC/ENIC Ağı) olumlu ve esnek bir şekilde kullanmayı istemektedirler. Personelin Avrupa deneyimiyle eğitilmesinin önemli olduğu düşüncesiyle, üniversiteler milliyet gereksinimlerini ve Avrupa'da akademik kariyer fırsatlarını engelleyici ve bu konuda motivasyon kırıcı unsurları ortadan kaldırmayı ummaktadırlar. Ancak, sanal hareketlilik ve ulus ötesi eğitim konusunda ortak bir yaklaşımın geliştirilmesi de gereklidir.

Lisans ve lisansüstü seviyelerde uyumlu kalifikasyonlar

Yükseköğretim kurumları lisans ve lisansüstü çalışmalarda birbirine eklenerek bir bütün oluşturma fikri üzerine kurulu, uyumlu bir kalifikasyon çerçevesi oluşturulmasını desteklemektedirler. Birinci derecelerin 180-240 arası Avrupa Kredi Transfer Sistemi puanı gerektirdiğine dair geniş bir fikir birliği mevcuttur. Ancak, istihdam veya ileri/lisansüstü çalışmalar için hazırlanılması doğrultusunda çeşitliliğe ihtiyaç vardır. Belli koşullar altında, bir üniversite, yüksek lisans derecesiyle sonuçlanan bütünleşmiş bir müfredatın oluşturulmasına karar verebilir. Konu-bazlı ağların bahsi geçen kararlar konusunda bilgi vermek gibi önemli bir rolü vardır. Üniversiteler Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ne ve bir başka yerde elde edilen kredilerin kabul edilebilirliğine karar verme haklarına dayalı bir kredi biriktirme ve transfer sisteminin faydaları konusunda hemfikirlerdir.

Caziplik

Avrupa Yükseköğretim kurumları, dünyanın dört bir yanından yetenekleri çekebilme konumunda olmak istemektedirler. Bu istek kurumsal, ulusal ve Avrupa seviyesinde faaliyet gerektirmektedir. Özel ölçümler, müfredatın, Avrupa içi ve dışında kolay anlaşılabilir derecelerin, güvenilir kalite güvencesi ölçülerinin, temel dünya dillerinde eğitim verilen programların ; yeterli derecede bilgilendirme ve pazarlama faaliyetlerinin, yabancı öğrencilerin ve bilim adamlarının ağırlanması hizmetlerinin ve stratejik ağ oluşturma oluşturulmasının benimsenmesini içermektedir. Başarı aynı zamanda engelleyici göç ve iş piyasası düzenlemelerinin hızlı bir şekilde kaldırılmasına da bağlıdır.

Avrupa Yükseköğretim kurumları, öğrencilerinin Avrupa'nın herhangi bir yerinde eğitim alabilme ve kariyer yapabilme amaçları doğrultusunda etkili bir şekilde kullanabilecekleri kalifikasyonlara ihtiyaç duyduklarını ve talep ettiklerini göz önünde bulundurmaktadırlar. Bu bağlamda, kurumlar ve onların bağlantıları; ve kuruluşlar üzerlerine düşen görevi ve sorumluluğu kabul etmekte ve özerklik çerçevesinde kendilerini organize etme yönündeki isteklerini teyit etmektedirler.

Yükseköğretim kurumları, ulusal ve Avrupa bağlamlarında, değişimin kolaylaştırılması ve cesaretlendirilmesi; uyumun sağlanması doğrultusunda koordinasyonun sağlanması ve kılavuzluk edilmesi amacıyla bir çerçevenin oluşturulması için hükümetlerine çağrıda bulunmakta; ve kapasitelerini ve ortak bir çaba ile ilerleme kaydedilmesine destek olma isteklerini teyit etmişlerdir. Bunlar:

- o Tüm Avrupa için yükseköğretimin ve araştırmanın yeniden tanımlanması
- o Müfredatın ve yükseköğretimin bir bütün olarak yeniden düzenlenmesi ve gençleştirilmesi
- o Yükseköğretimde araştırma boyutunun ilerletilmesi ve bu boyut üzerine yapılanılması

o Değerlendirme, kalitenin güvenilir olması ve belgelenmesi için karşılıklı kabul edilebilir mekanizmaların benimsenmesi

o Avrupa boyutlu ortak paydaların üzerine inşa olunması ve farklı kurumlar, müfredatlar ve dereceler arasında uyumun sağlanması

o Öğrencilerin ve personelin hareketliliğinin teşvik edilmesi ve Avrupa'da mezunların istihdam edilmesi

o Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın kurulmasında zorluklarla en fazla karşılaşılan ülkelerde üniversitelerin modernleştirilmesi çabalarının desteklenmesi

o Avrupa'da ve dünyada kolay anlaşılabilir, cazip ve rekabetçi olma konusunda karşılaşılan engellerle başa çıkılması

o Yükseköğretimi temel bir kamu sorumluluğu olarak ele almaya devam edilmesi